

buiten en reageeren daarop met bewegingen. BERGSON zegt terecht „Quand le petit poulet brise sa coquille d'un coup de bec, il agit par instinct et pourtant il se borne à suivre le mouvement, qui l'a porté à travers la vie embryonnaire”.¹⁾

Bovendien hopen wij straks uitvoerig aan te toonen, dat het psychische leven van het embryo zich ook uit in de ontogenese zelf en hoe, zooals STAHL het reeds voor jaren uitsprak, de ziel het lichaam vormt.

Het volwassen individu en daarmee al diens morphologische eigenschappen zijn het resultaat van de handelingen van dit individu in de verschillende fasen van zijn embryonaal leven. Neemt men dit aan, dan zullen dus in de genen uitsluitend de handelingen van het organisme in zijn ruimste beteekenis zijn weggelegd. Moeten dus de handelingen der dieren (ook als embryo) psychisch worden opgevat, dan is dus de opvatting noodzakelijk dat ook de erfelijkheidsdragers van psychische natuur moeten zijn.

De evolutie ten slotte uit zich, of beter, wordt verondersteld zich te uiten in een langzame of snelle verandering of vervanging der erfelijke factoren en zal dus op grond van het bovenstaande van een en denzelfden aard moeten zijn als deze factoren zelf.

Bij het spreken over het psychische in het individu, de ontogenese en de phylogenese zal het niet aan de aandacht ontsnapt zijn, dat eenerzijds de psyche een begrip is ontleend aan de menschelijke psychologie en een reële beteekenis heeft verkregen uitsluitend in die wetenschap, en dat anderzijds het psychische in den ruimeren zin, waarin wij het hier opgevat hebben, onttrokken aan de menschelijke persoonlijkheid een vaag en onbepaald begrip is geworden. En terecht zou dit vage en onbepaalde denkbeeld misschien wel aanvaard worden, echter zonder van eenige beteekenis te zijn voor de physiologische hypothese en het onderzoek. Trachten wij dus aan dit psychische in het leven meerder begrips-inhoud te geven en zien wij, hoe anderen dit probeerden te doen.

In de eerste plaats heeft DRIESCH, datgene wat wij psychisch noemden, vervangen door het begrip „entelechieën” welke hij wel ten deele psychoiden wil noemen, echter het eigenlijke

¹⁾ BERGSON. Ev. cr. p. 180.